

Koronakommisjonen

Kommisjonen er oppnevnt i statsråd 24. april 2020

Referat

Referat fra Koronakommisjonens intervju med statsråd Guri Melby og departementsråd Petter Skarheim

Intervju av	Statsråd Guri Melby og departementsråd Petter Skarheim, Kunnskapsdepartementet
Sted	Kommisjonens lokaler, Tollbugt. 12
Tid	22. januar kl 12.30-14.00
Intervjuere	Kvinnsland Kvinnsland, Leder av Koronakommisjonen Egil Matsen Tone Fløtten
Kommisjonsmedlemmer til stede digitalt	
Ev intervjuobjektets bisittere	
Referent	Siri Halvorsen, sekretariatsleder, Helena Eriksson og Marthe Skogland Wedøe, sekretariatet

1. Innledning av samtalen

Utvalgsleder presenterte kommisjonens medlemmer og sekretariat som var til stede og som fulgte intervjuet digitalt.

Sekretariatsleder gikk gjennom en del formaliteter knyttet til gjennomføringen av intervjuet, og påpekte at det skrives referat og tas lydopptak fra samtalen. Sekretariatsleder orienterte om at referatet og lydopptaket er interne dokumenter, som kommisjonen i utgangspunktet ikke gir innsyn i. Når arkivet overleveres til Arkivverket, vil offentlighet vurderes av Arkivverket etter offentleglova. Sekretariatsleder viste til at taushetserklæring er signert og understreket at brudd på taushetsplikt kan medføre sanksjoner. Sekretariatsleder presiserte at Melby og Skarheim er underlagt instruks om å forklare seg/bidra til kommisjonens arbeid, jf. statsministerens instruks om tilgang til opplysninger for Koronakommisjonen. Den som intervjues kan uten hinder av taushetsplikt gi Koronakommisjonen opplysninger som er nødvendige for kommisjonens arbeid, jf. lov om informasjonstilgang m.m. for Koronakommisjonen § 2.

2. Sentrale spørsmål i dette intervjuet

Tema: Beredskap

Kvinnsland: DSB har gjennom sine risikoanalyser pekt ut pandemi som den store trusselen, både når det gjelder sannsynlighet og konsekvens. I hvilken grad vil du si at Norge var

forberedt på å håndtere en pandemi?

Melby: Det har vært beredskapsplaner for pandemi, også i Kunnskapsdepartementet (KD). De har tatt høyde for en god del av de problemstillingene vi har sett, men ikke alle. Det vi har sett er at i våre beredskapsplaner, så var det ikke åpenbart at det å stenge ned sektoren var et alternativ. Tiltakene har nok vært litt annerledes enn det man har tenkt seg, og denne pandemien har kanskje vært litt annerledes. Man har hatt beredskap for pandemi, men kanskje ikke tenkt langt og bredt nok på hva det kunne innebære.

Skarheim: Vi har en pandemiplan, og den ble revidert i januar 2020 og trykket i mars. Den mener jeg adresserer en god del av de problemstillingene vi har stått ovenfor og hvordan vår sektor er skrudd sammen, men den tar ikke høyde for en full nedstengning av samfunnet. Vi har årlige øvelser og generelle beredskapsplaner mot begge våre sektorer, og det er noe vi har hatt veldig nytte av når det først skjer noe. Vi har brukt mye av øvelseserfaringen vår gjennom pandemien.

Kvinnslund: Kunnskapsdepartementets styringsdokument for samfunnssikkerhet i egen sektor ble oppdatert i 2019. Der løftes det opp at det kan bli stenging av skoler og barnehager både i enkeltkommuner eller deler av landet. Hvorfor var ikke planene tydeligere på dette punktet, når det allikevel var tatt opp som tematikk i et sentralt dokument?

Skarheim: Det er et godt spørsmål. Det vi har vært forberedt på i pandemiplanen, er at det kunne skje nedstengninger enkelte steder, og at man da måtte iverksette tiltak i ut fra det. Det har vært på agendaen og i planverket, men en full nedstengning av hele Norge hadde vi ikke fantasi nok til å tenke ut.

Tema: Stenging av barnehager og skoler

Matsen: Jeg skal stille en del konkrete spørsmål til beslutningen den 12. mars i fjor, om stenging av barnehager og skoler. Et viktig bakteppe for de spørsmålene er underveisevalueringen som KD har sendt til kommisjonen. Der står det blant annet at KD ikke var trukket inn i vurderingen om å stenge barnehager og skoler, men at Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) visste hvor KD sto. Kan dere fortelle om KDs rolle og involvering i prosessen som ledet til nedstengningen 12. mars?

Skarheim: Vi satt krisestab 6. mars. Før det hadde vi fulgt utviklingen, og vi så at det kunne komme noe. Internt i departementet hadde vi diskutert en del av problemstillingene som kunne komme opp. Så begynte det å komme saker i media - kommuner stengte, skoler stengte, foreldre nektet å sende barna sine på skolen, og dette begynte å bre om seg. Vi hadde kontakt med Utdanningsdirektoratet (UDIR), som i større grad enn oss har kontakt med statsforvalterne og sektoren. De var tydelige ovenfor oss om at vi måtte vurdere stengning.

Vi var ikke, i alle fall ikke på embetsnivå, trukket inn i denne vurderingen. Jeg sendte noen SMSer til min kollega i HOD, og vi snakket også i telefon den dagen det ble besluttet. Den uken var veldig intens og vi visste veldig godt at det var hektisk aktivitet. Jeg vet ganske mye om hvordan helselinjen er satt sammen, med HOD og Folkehelseinstituttet (FHI) og Helsedirektoratet (HDIR). De har jobbet mye med den type relasjon som jeg har latt meg inspirere av i egen struktur, for vi har ikke så velutviklet apparat som de har. Jeg visst ganske mye om hvordan de jobbet i de dagene, og vi visste utmerket godt at SMK var tungt involvert. Vi var ikke trukket inn fra embetsnettverkets side de dagene. I SMS til Bjørn-Inge Larsen signaliserte jeg at vi fra embetssiden ville støtte en avgjørelse om å stenge ned skolene, i den situasjonen vi var i da.

Matsen: Det signalet var ment å representere nasjonal nedstengning?

Skarheim: Ja. Vi visste at det var noe som ble vurdert for å roe ned situasjonen, til man hadde litt bedre oversikt.

Matsen: Kan du erindre når departementet første gang ble informert at det kunne bli aktuelt med en nasjonal nedstengning av skoler og barnehager?

Skarheim: Det gikk mange rykter på denne tiden, for det var en ganske dramatisk situasjon. Jeg vil si at vi hungret etter informasjon om hva som foregikk. Samtidig visste vi at det ikke var anledning for de som holdt på med vurderingene å involvere alle mulige. Dagen før, så visste vi at et av alternativene var nedstengning.

Halvorsen: Sitter noen av dere på informasjon om daværende statsråd var involvert?

Skarheim: Jeg har ikke noe informasjon om det.

Melby: Det har ikke jeg heller.

Matsen: Kommisjonen har mottatt et brev fra UDIR. Her skriver direktoratet at KD sørget for å holde dem oppdatert på informasjon av betydning for barnehage- og opplæringsområdet, gjennom denne dramatiske uken i mars. Jeg siterer nå fra brevet: «I løpet av uke 11 orienterte departementet fortløpende øverste ledelse i direktoratet om at nasjonal skolestenging kunne bli aktuelt. Onsdag 11. mars ble øverste ledelse i Utdanningsdirektoratet orientert om at det var sannsynlig at det ville komme en beslutning om å stenge skoler og barnehager, kanskje allerede torsdag 12. mars». Kan dere beskrive nærmere hvordan denne informasjonen ble gitt?

Skarheim: Den ble gitt telefonisk. Hege Nilssen ble en del av vår krisestab. Den satte vi 6. mars, så hun var til stede på det møtet i krisestaben. Vi hadde også et møte samme uke hvor hun var til stede. Det er sannsynlig at hun enten fikk vite det på krisestabsmøte, eller at hun ble oppringt, sannsynligvis av meg.

Matsen: Når departementet orienterte direktoratet onsdag 11. mars om at det var sannsynlig med en beslutning om å stenge skolene i nær fremtid, eller kanskje allerede dagen etter. Var det basert på signaler fra helsemyndighetene eller mer en uavhengig sannsynlighetsvurdering i KD?

Skarheim: Jeg vil si det siste. Vi fikk vite litt og de to statsrådene fikk også vite litt. Vi visste at dette var et av tiltakene som ble vurdert, uten at jeg fikk bekreftet det offisielt.

Matsen: Vi har også et spørsmål om departementets vurderinger i dagene fram til beslutningen. Var det riktig å stenge barnehagene og skolene? Kan dere si litt om hvordan det synet var og hvordan det eventuelt utviklet seg over tid?

Skarheim: Vi har ingen smittefaglig kompetanse i KD, men vi vet hvem som har det og vi vet at det var ett av tiltakene som ble vurdert. Det vi så, og som vi har greie på i departementet, er hvordan dynamikken i skole-Norge kan utarte seg når det skjer ting. Det var mange foreldre var bekymret og holdt barna borte fra skolen, og flere kommuner stengte skolene sine. Oslo hadde blant annet varslet at de ville stenge sine skoler osv. Istedenfor å få en ukontrollert nedstengning så var det bedre om man stengte ned fra sentralt hold. Hvis de smittevernsfaglige myndighetene gikk ut og sa entydig at skolene stenges, så ville det vært å foretrekke. Hvis det ikke var tilfellet så var det bedre å stenge ned i en periode for å roe situasjonen.

Matsen: Var dere på det tidspunktet kjent med at det var noe ulike vurderinger mellom HDIR og FHI om nytten eller effekten av å stenge skoler og barnehager?

Skarheim: Vi var ikke informert om de vurderingene som ble gjort mellom de to etatene.

Matsen: Jeg har et spørsmål til om kommunikasjonen mellom UDIR og KD. På morgenen 12. mars sendte direktoratet en e-post til departementet der de anbefalte stenging av skoler og barnehager. Var den e-posten 12. mars den første indikasjonen departementet fikk på hvordan UDIR vurderte spørsmålet, eller hadde dere fått indikasjoner om det i forkant?

Skarheim: Dette var ting som ble diskutert på et kriserådsmøte hvor Hege Nilssen var til stede. Så vidt jeg husker, ble det gitt uttrykk for det der. Det som var greit med den e-posten, var at da hadde man det skriftlig. Jeg sendte nesten umiddelbart en SMS til Bjørn-Inge Larsen hvor jeg refererte til at vi hadde fått en slik e-post. Det var for at det ikke skulle være tvil om at vårt fagorgan anbefalte stengning.

Matsen: Du var inne på at kommuner allerede hadde begynt å stenge sine skoler, før den nasjonale beslutningen. I alle fall før den nasjonale beslutningen ble kjent kl. 14. den 12. mars. Det gjaldt våre to største byer, Oslo og Bergen. Vi lurer på hvilken rolle KD hadde i forbindelse med beslutningene som ble tatt i disse store kommunene? Ble dere orientert eller rådspurt?

Skarheim: Så vidt meg bekjent, så ble vi ikke det. Jeg tror ikke det var noe kontakt mellom Oslo og departementet.

Matsen: Neste spørsmål dreier seg om vurderingene som vi nå har vært inne på, i forkant av 12. mars om å stenge skoler og barnehager. Er det de samme vurderingene som gjøres nå i departementet av hensiktsmessigheten med en slik beslutning?

Melby: Selv om jeg ikke var her før den 12. mars, så diskuterte vi dette lenge i perioden etterpå og før vi åpnet igjen. Det er klart at situasjonen nå er at vi sitter på mye mer kunnskap enn det vi gjorde da, og at vi har mer differensierte tiltak nå. Da var vi en situasjon hvor det var snakk om å enten holde åpent og drive som vanlig eller å stenge. Nå har vi en større verktøykasse med trafikklysmodellen som betyr at vi har muligheten til å være mye mer målrettet. Vi har et mye bedre grunnlag og vi vet mer om smitte, både smitte i samfunnet og smittespredning blant barn og unge. Det gjør at vi kan ta beslutninger på et mye mer kvalifisert grunnlag nå, enn det som jeg antar det opplevdes som man gjorde 12. mars.

Matsen: Er det noe dere mener bør være på plass, som ikke er det per i dag dersom det skulle komme en diskusjon om en ny nasjonal nedstenging av sektoren?

Melby: Vi jobber nå med en forberedelse av det. Det vi har hatt som hovedberedskap siden mai har vært trafikklysmodellen, med grønt, gult og rødt nivå. Vurderingen har vært at den har vært tilstrekkelig ut ifra den situasjonen man har hatt med smitte. Man har alltid hatt muligheten for lokal nedstengning i kortere perioder knyttet til spesifikke utbrudd. Det vi vurderer nå, er de nye virus-variantene som potensielt er mer smittsomme. Kanskje det også smitter mer blant barn og unge, og at det derfor er behov for å sikre at vi har en god beredskap dersom det skulle bli behov for en full ny nasjonal nedstenging.

Matsen: Hvis dere ser tilbake på beredskapen for skole- og barnehagestenging. Hva var de største svakhetene, og hva var dere mest fornøyd med i den beredskapen som lå der på forhånd?

Melby: Det syns jeg er litt vanskelig å svare på.

Skarheim: Jeg er litt usikker på hva du mener med beredskapen her. Vi har et planverk og vi gjør øvelser. Vi øver mot våre to hovedsektorer - universitets- og høyskolesektoren og grunnopplæringssektoren. De har dels lik logikk og dels veldig forskjellig logikk. Universitets- og høyskolesektoren eier vi, og kan drive den igjennom det. Kommunesektoren eier vi ikke, og derfor må vi drive den gjennom helt andre virkemidler.

Det er nesten umulig å forutse og dekke alle elementer i planverket, som dukker opp i en slik type krise. Så er spørsmålet om vi er raske med å identifisere hvordan vi må jobbe ut mot sektoren, ved hjelp av planverket og det øvelsene vi har holdt. Jeg mener at vi var raske, og var begge statsrådene var for eksempel raskt ut med kommunikasjon til sektoren og med de viktige aktørene. Man må jobbe med å få inn informasjon og forslag. Vi kan ikke styre kommunesektoren, men vi må ha dem med oss og vi må finne ut hvilke tiltak vi skal ha, hvilke hjemler vi har osv. Det å samle informasjon er noe av det viktigste vi gjør i en krise. Det er fordi vi ikke driver ute i kommunene, men vi må vite hva vi kan få inn og hvordan vi skal kunne støtte sektoren, for eksempel hvordan vi skal kunne kommunisere ut. Det syns jeg har fungert veldig bra.

Melby: En svakhet vi identifiserte i den første fasen, var at når beslutningene både ble tatt av- og kommunisert ut av helselinja, så ble ikke kommunikasjonen treffsikker nok og det ble noen misforståelser. Det er referert i noen av dokumentene – beskjedne om å stenge campus for eksempel. Det ble oppfattet som en slags fysisk stengning av campus, og at du ikke fikk lov å hente tingene dine engang. Jeg tror nesten det var slik i enkelte skoler også. Det var slik at man fysisk måtte forlate bygningene i det man sto og gikk i. Derfor var vi veldig opptatt av å være koblet på. Det innebar å være med på pressekonferanser og være med i utformingen av pressemeldinger og alt av kommunikasjon, fordi vi så hva det kom til å bli spørsmål om i vår sektor.

Tema: Involvering av andre sektorer

Kvinnslund: Vet dere om stengningen av barnehager, skoler og virksomheter ble diskutert blant statsråder i forkant av vedtaket 12. mars?

Melby: Nei, jeg kjenner ikke til det.

Skarheim: Nei, jeg kjenner ikke til det.

Kvinnslund: Ble stenging av barnehager, skoler og virksomheter diskutert i Kriserådet 11. mars? Og var du til stede på dette Kriserådet?

Skarheim: Dersom det var et kriseråd 11. mars, så var jeg til stede der. Det var vel der jeg hadde det fra at det var et alternativ som ble vurdert. Men selve beslutningen ble tatt veldig tett opp til [den 12.].

Kvinnslund: Men tematikken var der?

Skarheim: Ja, det var den. Det var HOD som på det tidspunktet var kriseleder, og de kunne ikke si noe om hvilken vei det bar på det tidspunktet.

Kvinnslund: Det er kanskje litt etterpåklokskap, men likevel aktuelt for tematikken. Hvor dramatisk det var med nedstenging av skoler og barnehager? Hadde dere noen oppfatning om at helseaktørene vurderte behovet for å involvere KD, for å få et innblikk i konsekvensene ved å stenge skoler og barnehager, når man hadde det på listen?

Skarheim: Det er vanskelig å svare på. Det er vel i for seg slik at når det gjelder å stenge skoler, barnehager, universiteter og høyskoler, så har det på kort sikt ikke så store og

inngripende konsekvenser. Men på lang og mellomlang sikt så har det det. Det var jo ingen som visste helt sikkert da hvor lenge dette skulle vare på det tidspunktet.

Kvinnsland: Du har sagt litt om måten dette ble introdusert på. Ved at direktoratet ga sine faglige råd, som dere formidlet videre. Slik kunne dere i prinsippet slutte dere til prinsippet for å stenge ned, som en del av pakken for å forhindre smitte. Ville dere bidratt mer hvis KD var mer involvert?

Skarheim: Jeg synes det er litt vanskelig å svare på. Det som i alle fall skjedde var at vi ble involvert etterpå når det gjaldt premissene for gjenåpning. Det var en egen gruppe ledet av Hege Nilssen og FHI var med osv. det koblet oss på.

Kvinnsland: Du sier at det ikke var vesentlige ting som kunne ha modifisert beslutningen, hvis dere hadde sluppet til rundt bordet i tiden før det ble vedtatt?

Skarheim: Det er noen formuleringer i kommunikasjonen som kunne vært bedre, og som vi måtte bruke en del ressurser på å rydde opp i.

Kvinnsland: Litt bedre forberedthet?

Skarheim: Det er slik at enhver sektor har sin egen logikk og sin egen kommunikasjon.

Kvinnsland: Jeg hører at det egentlig ikke utfordrer ståstedet dere hadde da, med forslaget å stenge og skaffe seg tid og rom. Var det noen tilgrensende tema som kunne vært bedre forberedt hvis dere hadde vært mer involvert?

Melby: Ja. Det var ingenting i forbindelse med kommunikasjon som hadde noen dramatiske konsekvenser, bare kanskje det at noen av de kunne tatt seg bedre tid.

Tema: RCU/regjeringskonferanser

Kvinnsland: Hva var begrunnelsen for å opprette RCU, og hvordan har forholdet vært mellom RCU og de vanlige regjeringskonferansene?

Melby: Jeg var ikke med når dette ble opprettet, så det tenker jeg at andre får si noe om. Jeg satt heller ikke som fast medlem i RCU fra starten, men det gjør jeg nå. Da var jeg med på de møtene som var relevante for min sektor, så jeg var med på ganske mange møter i starten.

Halvorsen: Når ble du fast medlem?

Melby: Jeg ble fast medlem når jeg ble partileder i slutten av september. Før det var det Iselin Nybø som var fast representant for Venstre. Mitt inntrykk har vært at det er en ganske hensiktsmessig struktur, for å unngå at hele regjeringsskollegiet skal bruke mye tid på mange saker. Samtidig så gjør det at det er flere som er involvert i beslutningene enn kun for eksempel statsministeren og helseministeren. Det er en god blanding av at det blir relativt effektivt og likevel ganske bred involvering. Jeg syns ordningen med at statsråder møter når de har relevante saker har sikret at alle har fått en mulighet til å påvirke resultatet og bli involvert. I begynnelsen brukte vi mye tid på gjennomgang av det faglige grunnlaget, med presentasjoner fra FHI og Helsedirektoratet. Det ble mye mer enn det man kan gjøre i en stor regjeringskonferanse. Mitt inntrykk er at den strukturen har fungert godt. Det har vært perioder i høst hvor det har vært relativt få møter i koronautvalget, og det meste har da vært tatt som en del av vanlige regjeringskonferanser.

Kvinnslund: Finnes det noen åpenbare utfordringer med, og/eller negative konsekvenser av, denne ordningen?

Melby: Kanskje enkelte medlemmer av regjeringen skulle ønske de var mer aktive i de beslutningene, enn de blir. Det er om de sitter på et saksfelt som ikke har saker så ofte. Jeg vet ikke om det har noe å si for utfallet av hvordan sakene blir behandlet, men det har kanskje noe å si for forankringen. Jeg har allikevel ikke opplevd at det har vært et problem.

Skarheim: Det er godt innarbeidete rutiner i embetsverket i alle departementer når det gjelder høringer av regjeringsnotater. Det som skiller RCU fra andre er hastigheten - det går veldig fort, og det må det gjøre. Jeg oppfatter at dette har vært håndtert bra, men det er veldig korte frister. Det gjør at folk må kaste seg på notater, og så har man to minutter på seg.

Melby: Det er klart at når man møter opp i RCU, så får man en del notater rett før man møter opp. Men på selve møtet har jeg opplevd at man tar seg ganske god tid. Derfor har det ikke hatt så mye å si at man ikke har fått konferert så mye i forkant.

Halvorsen: Som kunnskapsminister, har du blitt trukket inn i alle saker hvor KD har vært berørt?

Melby: Ja, jeg kan ikke komme på en sak hvor vi ikke ha blitt trukket med. For eksempel når det gjaldt prosessen for gjenåpning, så følte jeg at det var vi som satt i førersetet. Ekspertgruppen som vi fikk råd av var ledet av Hege Nilssen fra UDIR, og vi var koblet tett på.

Tema: Gjenåpning av barnehager

Fløtten: Når begynte dere å planlegge for gjenåpning?

Melby: Det var når vi opprettet ekspertgruppen den 28. mars, men det var også et tema vi diskuterte i god tid før det. Det husker jeg allerede fra de første dagene jeg var her, at vi snakket om at vi hadde stengt og at det var mye som måtte håndteres, men at det mest krevende ville bli å åpne igjen. Det var et tema som ble diskutert helt fra starten av.

Fløtten: Vet du når kunnskapssektoren selv begynte å diskutere gjenåpningen?

Melby: Jeg er litt usikker. Den første beslutningen – var den tatt for to uker? Var det sånn?

Skarheim: Ja, det stemmer.

Melby: Det var en diskusjon i regjering to uker etterpå. Og da ble det diskutert om man skulle åpne opp igjen eller fortsette å holde stengt. Det var offentlig kjent at det skulle være stengt i to uker. Vi fikk hele tiden henvendelser om åpningen fra både media, og folk i skolene direkte.

Fløtten: Så ble ekspertgruppen som ble ledet av Hege Nilssen nedsatt. Hvorfor ble ikke ekspertgruppen satt ned før?

Melby: Det er en av de tingene vi har diskutert.

Skarheim: Vi finner spor av at vi diskuterte dette. Det var i en situasjon hvor det var lite testkapasitet, og vi satt ikke med den smittevernfnaglige kompetansen for å vurdere det. Vi var opptatt av andre ting: det å holde det gående, de sårbare barna, kompensere

barnehagene og den type ting – å holde det flytende. Vi var også helt avhengig av å få ned et kompaniskap med de helsefaglige myndighetene på dette.

Melby: Dagene 12. -15 mars tror jeg vi tenkte at vi skulle stenge skolene i to uker. Det ville være for å få kontroll på situasjonen, og så ville de bli åpnet igjen. Det var min logikk, og jeg tror det var ganske mange som tenkte sånn. Det var litt kaotisk og vi visste ikke helt hva som kom til å skje, så vi ville ta det kraftfulle grepet for å områ oss. Så kommer vi tilbake til normalen igjen. Så var det noen som begynte å tenke på om det skulle vare helt til påske. Da syntes vi det virket litt fjernt – skulle det vare helt til da? Det tok i hvert fall litt tid før jeg begynte å tenke at vi skulle forberede det på en spesiell måte, annet enn det at vi skulle bestemme at det skulle åpne. Jeg har også lurt litt på hvorfor vi ikke satte i gang, for vi kunne begynt å lage smittevernsveiledere med en gang, men vi skjønnte nok ikke at det var et behov for det.

Fløtten: Det var egentlig neste spørsmål, hvorfor det tok så lang tid for at det ble igangsatt?

Melby: Jeg tenkte nok at; Nå stenger vi. Vi får kontroll og så kan man åpne igjen om to, tre fire uker.

Fløtten: Så tok det litt lengre tid å åpne skolene enn de faglige anbefalingene tilsa?

Melby: Ikke veldig mye lengre tid, kun en uke.

Fløtten: Hvorfor tok det en uke ekstra?

Melby: Hovedbegrunnelsen var at jeg hadde en klar oppfatning om at sektoren ikke var klar. Jeg var redd for to ting. For det første var jeg redd for at foreldre kanskje ikke ville sende elevene på skolen og i barnehagen. Det var min hovedbekymring. Jeg var også redd for at noen av de som hadde mest behov for å komme på skolen, var de som kom til å bli holdt igjen. Når man først tar en slik beslutning så er det vanskeligere å begynne, og at man da har låst seg litt fast i den oppfatningen.

Jeg var veldig opptatt av at når vi skulle åpne, så skulle det oppfattes som trygt av så mange som mulig. Jeg har bakgrunn som lærer selv, og jeg føler at jeg kjenner sektoren ganske godt. Det å åpne opp og forberede for å drive på en ganske annerledes måte enn før, uten å ha dager å forberede seg på - det syntes jeg virket vanskelig. Vi ga barnehagene ganske kort frist fra beslutningen var tatt til de måtte åpne, og de greide det. I skolen kreves det nok enda mer planlegging for gjennomføring av undervisning, som jeg mente at de trengte for å være klare til å gi et godt tilbud som samtidig oppfattes som trygt nok.

Fløtten: Var det grunnen til å vente den uken imellom barnehage og småskoleåpningen? Men så gikk det enda to uker før 5. klasse og oppover fikk lov til å komme. Hvorfor fikk de enda to uker til?

Melby: Det var en kombinasjon av to ting. Vi ville skynde oss litt for de yngste, fordi vi følte at det hastet mest. Så tenkte vi at vi kanskje kunne skaffe oss noen erfaringer med de yngste, før vi åpnet for resten. Jeg må innrømme at vi kanskje var vi var mest i tvil om vi burde ha åpnet for hele barnetrinnet. Men vi var også i direkte kontakt med mange skoler som var veldig tydelige på at de trengte den ekstra plassen. Det å bare ha halvparten av elevene der hjalp for å lage noe som oppfattes som veldig trygt. Jeg har ikke vært i alle klasserom som har drevet på rødt nivå nå. Det var veldig mye oppmerking, pultene fra hverandre og god plass. Jeg tror det var avgjørende for å få mange til å komme på skolen de første ukene, fordi det var en veldig stor frykt. Jeg fikk mange tilbakemeldinger fra folk som var veldig uenige i beslutningen om å åpne skolene.

Fløtten: Kunne man startet planleggingen tidligere og fått et annet resultat?

Melby: Det er klart at hvis vi hadde satt i gang en slik «Nilssen-gruppe» og en smitteverngruppe før, så kunne man kanskje åpnet en uke eller to tidligere. Jeg tror ikke det hadde gjort noen større forskjell enn det. Hvis alt var forberedt før påske kunne man kanskje åpnet onsdagen etter påske.

Fløtten: Du har allerede nevnt trafikklysordningen og det er den som fungerer nå. Hvordan syns du trafikklysordningen har fungert?

Melby: De tilbakemeldingene vi har fått fra sektoren tilsier at det har fungert godt. I alle møtene vi har hatt har «hvordan fungerer trafikklysordningen» vært på sakslista hver gang. Vi har gjort små justeringer i den. Nå er det rettere sagt FHI som forvalter den, men de har også vært med på mange av møtene.

Vi har fått mange direkte tilbakemeldinger på helt konkrete ting som har blitt justert, men i det store så fungerer ordningen godt. Vi har oppfattet at det kanskje har vært mest uklarhet rundt hvem som beslutter når man beveger seg mellom de ulike nivåene, og det har vi jobbet en del med å oppklare. Nå har det kommet egne veiledninger på grunnlaget for slike beslutninger, så det grunnlaget er også mye bedre nå enn det var i starten.

Fløtten: Nå skjedde noen av disse skiftene veldig raskt, og kommunene måtte omstille seg veldig raskt fra for eksempel gult til rødt nivå. Hvordan forventer dere at en kommune skal klare det på så kort tid som de ofte får?

Melby: Vi har vært veldig tydelige på at alle må ha beredskapsplaner for å skifte mellom disse nivåene. Det er også en av de tingene vi har bedt statsforvalterne å spesifikt se på. I november ga vi rådet om at områder med høy smitte, måtte gå over til rødt nivå på videregående. Da fikk de en ny påminnelse om at alle må ha beredskapsplaner for å kunne gå over til rødt, for å være forberedt. Det er ikke noe tvil om at disse skiftene er krevende, men jeg tror skolene har vært relativt godt forberedt.

Tema: identifikasjon av sårbare barn/unge

Fløtten: Nå skal vi over til temaet sårbare barn og unge. Det har det vært mye snakk om barna i pandemisammenheng og mye bekymring for dem. I hvilken grad var det en involvering fra KDs side for å definere hvilke barn og unge som skulle være i gruppen sårbare, og som da skulle ha plass i barnehage og skole under nedstengningen?

Melby: Det tror jeg du må svare på, Petter.

Skarheim: Der var det kontakt. Det er vi som har laget oversikten over hvem som skal få gå i barnehage og skole. Der er det to grupper, hvor den første er de som har foreldre som har samfunnskritiske posisjoner og så er det de sårbare. Det er det vi som har vært i førersetet på å beskrive.

Fløtten: Hva slags grunnlag brukte dere for å plukke dem ut?

Skarheim: Dette er ikke noe som man har funnet på nå. Dette er grupper som vi er klar over, og vi har nettopp fremmet en stortingsmelding om disse gruppene. Dette hadde vi i skuffen.

Fløtten: En ting var det å bestemme hvilke grupper det var snakk om at skulle ha et tilbud. Så var det å sørge for at de faktisk brukte tilbudet. Hva var tanken da? Hvordan skulle de sårbare barna og unge faktisk komme i barnehage og i skole? Skulle foreldrene sørge for at

de skjønnte at egne barn var berettiget av denne muligheten, eller var det noen andre måter man skulle gå fram på for å få tak i dem?

Melby: Det her er kanskje noe av det mest krevende. Her tenker jeg det er viktig å minne om situasjonen vi var i. Da man bestemte seg for hvem som likevel skulle få komme på skolen, så var vi kjempeopptatt av at disse gruppene ikke skulle bli for store. Det var fordi vi var redde for at det skulle bli for mange barn på skolen, og at det dermed ble stor smittefare igjen.

Det var et veldig snevert unntak for de som hadde samfunnskritiske funksjoner i starten. Da måtte begge foreldrene ha slik funksjon, og du måtte ikke ha mulighet for en annen barnevakt eller slik. Dette ble utvidet etter hvert da man så at det gikk bra. Så var man redd for å lage for brede definisjoner, slik at det rett og slett ble for mange på skolen. Så jeg oppfatter at det var en balansering med å være tydelig på hvem som skulle ha denne rettigheten. Det var vanskelig å gå ut med klare oppfordringer, fordi det var et slags ønske om at hvis noen hadde andre løsninger så var det fint om de brukte dem.

Fløtten: Men gjelder dette også de sårbare?

Melby: Utfordringen er at de sårbare er en veldig sammensatt gruppe. Noen er sårbare fordi de har en vanskelig situasjon hjemme, mens andre er det fordi de trenger ekstra oppfølging på skolen. Den forventingen man kan ha til foreldre er derfor ulik innenfor kategoriene.

Skarheim: Det som ble vurdert i den første tiden var dette med at gruppen ikke måtte bli for stor. Så var det de sårbare barna. Det var spesielt de som ikke klarer seg i hjemmesituasjonen, hvis det blir smitte i barnehagen og de smitter sine foreldre osv. Den type vurderinger. Det vil si å slippe for mye løs der kunne slå tilbake på den samme gruppen. Det var mye av de vurderingene som vi gjorde i starten. Ellers fikk vi veldig tidlig på plass kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling, slik at barnehagene - også de private - skulle få tilskuddet sitt gjennom pandemien. Det var nettopp for å sikre at de skulle kunne holde åpent og at foreldrene ikke skulle ha noe barriere mot å sende barna i barnehagen. For i nedstengingsperioden skulle ingen betale.

Melby: Jeg er litt usikker på om dette var på plass helt fra starten, men det var en aktivitetsplikt for kommunene overfor de sårbare. Det er ikke basert på at foreldre skal rapportere - det er ikke basert på frivillighet. Kommunene har en aktivitetsplikt i å undersøke hvem som har behov for å komme, og at de skal kunne vise til hva de har gjort. Det var på plass veldig tidlig.

Fløtten: Det var en klar føring fra dere?

Melby: Det var en klar føring. Vi hadde etablerte en dialog, og det kom opp et slags ønske om å finne en definisjon eller etablere en oversikt over hvilke barn det skulle være. Vi var veldig tydelige på at det skulle gjøres individuelle vurderinger av alle barn, og det måtte gjøres av kommunene.

Fløtten: Hvordan syns du at dere har lyktes med å sørge for at sårbare barn og unge har hatt et tilbud under pandemien?

Melby: Tilbudet de hadde, de ukene skolen og barnehagen var helt stengt, tok tid for å bli tilgjengelig. Vi har fått mange rapporter som viser at så lenge skoler og barnehager var stengt, så greide vi ikke å nå ut til alle. Det har hele tiden vært en av de viktigste begrunnelsene for å holde åpent også. Vi vet at når vi stenger, så blir det ikke et universelt tilbud. Da er det heller et målrettet tilbud og da er det noen vi mister. Det var helt åpenbart at

vi ikke greide å gi et tilbud til alle da det var stengt, og det tok litt tid da det åpnet før man greide å gjøre tydelige prioriteringer mellom elever.

Det var mest fokus på å åpne og komme i gang. Vi har fått rapporter på vårt område, som viser at det i vår var mange som ikke fikk den spesialundervisningen de skulle få. I går fikk vi tall som viser at i høst så har 9 av 10 fått de timene de skulle ha i spesialundervisning. Jeg synes at det er ganske bra i en pandemi. At 9 av 10 elever som har vedtak om spesialundervisning har fått det de skulle ha og de andre har kanskje fått en del, men ikke alt. Det kan jo være sykdom og karantene og sånne ting som kan gjøre at det ikke har fått det. Så jeg synes at i høst så har man greid å levere et ganske bra, men det var veldig vanskelig å få det til i vår.

Fløtten: Har du noen tanke om hvis det kommer en ny krisesituasjon som blir langvarig – er det noe man kan gjøre for å håndtere akkurat den gruppen bedre? Skal man definere på en annen måte, kan man på en annen måte sørge for at de faktisk kommer og får tilbudet sitt?

Melby: Jeg føler meg ganske sikker på at hvis det går mot en ny nasjonal nedstengning, så vil dette være veldig mye høyere i bevisstheten til alle. Vi vil være tydeligere på det hele veien at det skal være et fysisk tilbud. Jeg føler meg relativt trygg på at det vil være et mye bedre tilbud i alle fall med en nedstengning nå. Det er også mange som viser at de greier å gi undervisningstilbud allerede fra dag én når elver har fravær, så systemet med å gi et digitalt tilbud også er mye bedre. Jeg vil tro at de fleste kommuner og skoler har ganske god oversikt nå, over hvilke barn som trenger noe ekstra.

Tema: tappt progresjon

Fløtten: Nå har det vært stengt for alle barn, ikke bare for de sårbare. Det er klart at dette har hatt betydning for progresjonen til barn og unge. Det finnes ikke så mange norske studier ennå, men det kommer til å komme. Det finnes noen nederlandske studier som viser at det er ganske stort læringstap selv om det er ganske kort nedstenging. Hvordan vurderer du utdanningstilbudet barn og unge fikk gjennom våren, da ordinær skole helt eller delvis nedstengt og man var over på digitale plattformer? Er det noe estimat på hvor mye læring som har gått tapt eller gjør dere noe for å undersøke det?

Melby: Det er satt i gang en del forskning på dette, noe er initiert av oss og UDIR. Men også studier som gjøres uavhengig av oss, som forhåpentlig vil gi oss litt informasjon. Vi har også diskutert om det burde settes i gang flere forskningsprosjekter for å få mer konkret informasjon. Det ble gjennomført noen nasjonale prøver som ikke har vist noe spesielt utslag enten den ene eller andre veien.

Jeg har større frykt for at det har blitt en langvarig situasjon, sammenliknet med i vår. Selv om jeg tror at for noen barn, så har også noen uker en dramatisk konsekvens. Så tror jeg også at for mange barn så har den våren gått ganske bra, siden den var relativt kort stenging. I alle fall om vi sammenlikner med andre land. Vi fikk alle tilbake på skolen før sommeren og kom i gang igjen. Men det at det nå snart har gått et år med et redusert tilbud, og særlig med noen regioner er på rødt nivå i flere måneder, så er jeg helt sikker på at det må ha konsekvenser.

Fløtten: Har departementet noen strategier satt i gang for å ta igjen den tapte progresjonen?

Melby: Ja, vi jobber med tiltak for det. Allerede i revidert nasjonalbudsjett så satt vi av en egen pott for akkurat det med tappt progresjon. Det gjentok vi i budsjettet, slik at det også er bevilget 170 millioner denne våren. Nå jobber vi videre med andre typer tiltak som kan settes

i verk både i vår og til sommeren. Det kan skaffe oss mer dokumentasjon om det er andre tiltak som kan settes inn på lengre sikt.

Fløtten: Er 170 millioner til sårbare barn eller til alle barn?

Melby: Det var en pott på 400 millioner til sårbare barn og 170 av dem var satt av til spesifikt tappt progresjon i skolen.

Fløtten: Det var et nyhetsoppslag i dag som viste at det er 9500 barn som i høst har stått uten tilbud om spesialopplæring eller norskopplæring som de skal ha. Hva er planene for å ta igjen progresjonen for denne gruppen? En ting er alle barn og unge som har tappt noe, så er det spesielt med de som er sårbare og som mangler norskundervisning. Hva er planene for de?

Melby: Dette er elever som faktisk har individuelle opplæringsplaner og tross alt en tett oppfølging. Her er det mulig å gi de nye vedtak eller eventuelt tilpasse det opplegget de har, basert på at de har tappt noe.

Tema: rett til utdanning

Matsen: Ganske mange elever i norsk skole som har vedtak om rettighetsbasert opplæring, og herunder da elever med en individuell opplæringsplan eller IOP. Hvem har ansvaret for at denne gruppen av elever får den undervisningen de har rett på?

Melby: I første instans er det skoleeier, som har ansvar for å sørge for at det blir oppfylt.

Skarheim: Det ligger helt entydig til kommunene.

Matsen: Kan dere si noe om hva KD gjorde i den mest intense perioden av pandemien sist vår, for å sikre at denne retten ble ivaretatt?

Melby: Det var veldig viktig å definere disse gruppene som faktisk hadde rett på stedlig undervisning, selv om skolene var stengt. Så var det den aktivitetsplikten for skoleeier, å faktisk oppsøke og ta kontakt, og undersøke hvem som har hvilke behov. Det var også et viktig tiltak.

Matsen: Hva er departementets inntrykk av hvordan retten faktisk har blitt ivaretatt?

Melby: Det er egentlig litt det samme som jeg svarte på tidligere også. Vi må huske på at det var en situasjon der vi var veldig usikre på hvor mange elever det egentlig var forsvarlig å ha på skolen på en gang. Det gjorde nok at mange skoleeiere var forsiktige med å gå veldig aktivt de første ukene, med å invitere elever inn på skolen. Etter hvert så kom vi med tydeligere oppfordringer om å etablere fysiske tilbud for de som trenger det. Men vi var nok også ganske tilbakeholdne de første ukene, men vi tok det mer tydelig opp i dialogen. Mitt inntrykk fra de rapportene vi fikk de første ukene, var at det nesten bare var barn av personer med samfunnskritiske funksjoner som var på skolen fysisk. Det var veldig få andre som var der. Det bedret seg utover i perioden, men vi kom aldri dit at alle som hadde behov for et stedlig tilbud fikk det i mars og april.

Skarheim: Dette må kommunene også vurdere selv. Vi har hatt et dødsfall hos et veldig funksjonshemmet barn, selv om det ikke var skolen som var involvert. Barn i den kategorien kan være i risikogruppen, slik at de nettopp ikke bør være på skolen. Det er det ene, og det andre er at de må lage et tilbud som ikke stigmatiserer. Det har vi fått tilbakemeldinger på. De som har vedtak om rett til spesialundervisning er en grei gruppe, men mange av de såkalte sårbare barna er sårbare fordi de har dysfunksjonelle familier. Det å lage et veldig

synlig tilbud for bare de og disse viktige gruppene, det kan også virke mot sin hensikt. Derfor er det den typen vurderinger som kommunene er nødt til å gjøre.

Melby: Det er også derfor hovedprioriteringen hele tiden er å holde åpent.

Matsen: Så har jeg noen spørsmål som går på den praktiske gjennomføringen av hjemmeskole eller video-undervisning, om vi skal kalle det for det. Hvem har ansvar for å sikre at elever på hjemmeskole hadde nødvendig og tilstrekkelig tilgang til læremidler og undervisning?

Melby: Her er det også skoleeier, altså kommunene, som har det ansvaret.

Matsen: Men, sett fra departementets side, hva er vurderingen av tilgangen i denne perioden?

Skarheim: UDIR har hatt ukentlige møter med fylkesmennene for å få inn rapporter om hva som har vært problemer og hva som har vært utfordringene. Inntrykket er at den siden av saken har vært ganske grei.

Melby: I det store bildet så har man greid å gi et tilfredsstillende tilbud til den store mengden av elever, men at det har vært de sårbare man har vært mest bekymret for. Det rapporterte også fylkesmennene ganske tydelig. Så er det selvsagt forskjell i kvaliteten, slik som det også er til vanlig. Noen lykkes bedre enn andre. Vi har hatt egne ordninger, for eksempel for å sikre ressurser til digital undervisning og slikt. Men inntrykket vi har fått gjennom rapporteringen, er at det har vært relativt bra.

Matsen: Slik som statsråden sier – i det store bildet – at man har vært bekymret for de sårbare gruppene her også. Er det slik at de sårbare gruppene også er der det er størst bekymring for om de har tilgang til internett, pc og nettbrett osv.?

Melby: Det er dessverre ofte en sammenheng, at de som er i utsatte familier også er de som har minst av de fysiske konkrete verktøyene som trengs for å få nytte av undervisning.

Matsen: Er inntrykket i departementet at kommunene har vært i stand til å gå inn og avhjelpe den situasjonen?

Melby: Mitt inntrykk er at kommunene har strukket seg veldig langt for å gjøre det. Oslo er et eksempel på en kommune som har hatt mer hjemmeundervisning enn de fleste, som også har ganske mange utsatte familier. Jeg hadde for eksempel møte med blant annet rektor på Tøyen skole, som fortalte om hvordan de har jobbet for å nå ut til alle. Mitt inntrykk er at de har gjort veldig mye for å virkelig nå ut til alle.

Matsen: I hvilken grad mener statsråden at retten til gratis offentlig grunnskoleopplæring ble ivaretatt i vår?

Melby: Jeg mener at retten til opplæring ble ivaretatt.

Matsen: Hvem har ansvaret for å sørge for at elevers personvern ble ivaretatt i de periodene det har vært hjemmeskole? Er svaret igjen skoleeier?

Melby: Ja, det er det.

Skarheim: Det kan ikke være på noen annen måte.

Melby: Det er veldig tydelig også, i lovverket.

Matsen: Da skjønner du helt sikkert oppfølgingsspørsmålet som er; Hvordan departementet vurderer at det hensynet til personvernet til elevene har fungert? Spesielt da siste år.

Melby: Vi fikk en del henvendelser om det med personvern i starten, og vi hadde litt dialog med Datatilsynet om det. Jeg tror vi må erkjenne at det var en tydelig prioritering at elevene skulle få opplæring. Det var viktig å komme i gang med det, og ikke bli for redd for å trå feil. Man fikk heller rette opp etter hvert. Jeg tror at akkurat der og da, så ble hensynet til retten til opplæring vektet opp mot hensynet til personvernet. Jeg kan ikke påstå at det ble gjort noe brudd, det vet jeg ikke. Vi var ganske tydelige i vår beskjed om å opprette digital undervisning, og så heller løse problemene som de kom.

Matsen: Det lå en mulig avveining der av rett til undervisning opp mot personvern?

Melby: Ja, det gjorde nok det. Der var vi ganske tydelige på at man måtte prioritere undervisning.

Matsen: Har departementet gjort noe spesielt for å sikre personvernet til elevene i denne perioden?

Melby: Det har blitt gjort en god del veiledning fra UDIR sin side. Det er en viktig rolle de har. Det er skoleeier som sitter med ansvaret, men de har en viktig rolle som veileder og den rollen har de tatt. De har blant annet lagt ut masse informasjon på sine nettsider om det. I denne perioden har vi jobbet parallelt for en strategi om digitalisering i skolen. Vi vektlegger en styrking i digitaliseringsarbeidet, og at UDIR må ta en enda større rolle i å veilede skoleeierne. Det er faktisk ett av de områdene hvor vi avdekker at det er en krevende oppgave for skoleeiere å gjøre alt riktig. Det tilsier at vi bør ta en enda tydeligere rolle nasjonalt i å veilede. Den strategien ble lagt frem rett før jul.

Tema: Tapt progresjon og øvrige konsekvenser for studenter i høyere utdanning

Matsen: Vi har også noen få spørsmål knyttet til høyere utdanning. Hvilken rolle har KD hatt i å ivareta førsteårsstudentene?

Skarheim: Det har vært helt i front fra første stund, for å hindre tapt progresjon. Det har enorme kostander både for den enkelte og for samfunnet, hvis du får en generasjon eller et kull som ikke kommer seg gjennom. Det har også vært aktuelt i grunnopplæringen med privatisteksamen. Det har vi jobbet vanvittig mye for å få det til. Så, dette med progresjon har vært der fra dag en. Dere husker sikkert fadderuken - der var vi veldig i forkant. Det er viktig for psykisk helse blant studenter, og spesielt førsteårsstudentene. Det ble også gitt beskjed til universitetene og høyskolene om når de skulle åpne igjen. Og så skulle man åpne for at studentene kunne komme på campus minst en dag i uken. I den grad man skulle prioritere, så skulle man prioritere førsteårsstudentene. Det har vært veldig sentralt i vår kommunikasjon med sektoren.

Matsen: Det har vært mye diskusjon og debatt om nettopp førsteårsstudentene, men kan du si det samme om de øvrige studentkullene? Hvilken rolle har departementet hatt for å ivareta de?

Skarheim: Vår rolle overfor høyskolene og universitetene er at vi eier dem, i en viss forstand. Gjennom hele pandemien har statsråden hatt møter med rektorene, også de private. Disse spørsmålene har vært diskutert og vi har bedt om å få rapportering på hvordan det går. Vi har gitt formaninger og direktiver, det har vært sendt brev og det har vært bevilget penger. Studentenes psykiske helse skulle prioriteres og det ligger høyt på dagsorden at studentene må kunne gjennomføre eksamen.

Vi har også jobbet mye med gjennomføring praksis i profesjonsutdanninger, hvor skoler og helseinstitusjoner ikke har villet ta imot studentene. De fikk store fullmakter og vi endret forskriften får å kunne ha alternative opplegg osv. Å legge til rette for det har vært en veldig viktig, og en ganske stor del av oppfølgingen på universitet- og høyskolesiden. Der vil vi få inn litt rapporter, men foreløpig ser det ut til at vi klarer progresjonen. Det ser til og med ut til at det er litt mindre frafall enn det pleier å være, og at eksamen har vært gjennomført osv. Det er litt for tidlig å si det, men det er det som har vært målsetningen vår. Minst mulig frafall, mest mulig progresjon og best mulig psykisk helse.

Melby: Så var det en også en tydelig prioritering av studenter som har behov for å være på campus. Studenter som tar fag der de trenger å gjøre forsøk eller være i øvingsrom. Samme type vurdering ble gjort når videregående skoler åpnet, ved at vi åpnet opp for yrkesfag først.

Matsen: Har departementet lagt planer for å følge opp hvordan studenter skal ta igjen eventuelt tapt progresjon? Departementsråden nevnte at det kanskje ikke er et alvorlig problem.

Skarheim: Vi jobber mye med det nå. Vi kaller det reparasjonen av skadene etter pandemien, og det må vi forberede nå. Det er for at vi skal vite hva som trengs av reparasjonstiltak når pandemien er over. Dette gjelder også grunnopplæringen.

Tema: Innvandrerbefolkningen

Fløtten: Kan du si litt om hva som har vært departementets rolle for å ta vare på innvandrerbefolkningen under pandemien?

Melby: Hovedstrukturen er at hvert departement har ansvar for sin sektor. HOD har hovedansvaret for kommunikasjon knyttet til helse, for eksempel. Arbeidsdepartementet (ASD) har hovedansvaret for kommunikasjon knyttet til NAV sitt ansvarsområde. Det vi har hovedansvar for på det området er voksenopplæringen og de delene. Samtidig så har Integrering- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), fagdirektoratet på området, et koordineringsansvar. De sitter med mye kompetanse på hvordan man bør jobbe for å nå ut til innvandrerbefolkningen. De fikk ganske tidlig en rolle i arbeidet med kommunikasjon. Vi startet også relativt tidlig med å gi ekstra tilskudd til en del frivillige organisasjoner som også skulle hjelpe oss i dette arbeidet. Jeg hadde møter med en del av disse organisasjonene og med de kommunene som har stor innvandrerbefolkning. Jeg opplevde at vi var med å ta et ansvar for denne kommunikasjonen.

Fløtten: Kom arbeidet tidlig nok i gang?

Melby: Når vi ser at smittetallene er som de er, så vet jeg ikke om vi kunne kommet ut med noe tidligere. * Vi brukte litt tid på å identifisere hva som var problemene. Relativt tidlig var det informasjon tilgjengelig på svært mange språk, så det er ikke slik at informasjon ikke har vært der. Det tok litt tid før vi innså hvor aktivt vi måtte jobbe ut mot innvandrerbefolkningen for å nå ut med den informasjonen. Det tror jeg er ett av de store læringspunktene. Det å ha daglige pressekonferanser i de store kanalene gjør at du når ganske store deler av befolkningen, men det er også noen grupper du ikke når. Det å jobbe enda mer med differensiert kommunikasjonsstrategi er et av de store læringspunktene fra denne krisen.

**Tillegg etter gjennomlesing: Litt misvisende setning, her er det min intensjon å erkjenne at vi ikke har gjort nok/kommet tidlig nok i gang.*

Fløtten: Har departementet tatt noe spesielt initiativ for å skaffe informasjon om hvem som ikke forstår informasjonen de får?

Melby: Dette er det mest IMDi som har jobbet med. I høst satt vi ned en ekspertgruppe for å evaluere hva som har blitt gjort og hva som har fungert, og eventuelle nye tiltak. Vi har en erkjennelse av at vi mener vi har gjort ganske mye, men vi åpenbart ikke nådde frem godt nok. Det ser vi, siden vi fortsatt har ganske høye tall blant utenlandsfødte. Derfor har vi har satt i gang en del initiativer. Jeg mener at vi vet mye mer nå enn det vi gjorde i vår. Det gjelder måter å jobbe på, og så vi har utviklet noen nye verktøy.

Skarheim: Veldig tidlig ble det bevilget ganske mye penger til frivillige organisasjoner. Vi vet ikke om informasjonen ikke har nådd frem. Det kan godt være at de er godt informert og de vet at det er en pandemi og smittevernstiltak, men de forholder seg ikke til den. Da ble det sagt at da må vi gå gjennom deres egne. Det ikke er sikkert at det nytter at vi står og sier ting. Dersom det er deres egne organisasjoner som kommer ut med det, kan det kanskje ha større effekt. Det har vært strategien siden i våres.

Melby: Vi oppretter hele tiden nye tiltak. Nå er vi i ferd med å opprette en koronatelefon på flere språk. Vi har gitt tydelig informasjon om at det å la seg teste ikke nødvendigvis betyr at man må oppgi noe annen informasjon til myndighetene enn som så. Det er nok også en del forhold som ikke lar seg løse gjennom informasjonstiltak, for eksempel at man bor trangt og har jobber som gjør at man er utsatt.

Fløtten: Hvordan vurderer dere at IMDi har ivaretatt sitt koordineringsansvar?

Melby: Sånne vurderinger og evalueringer syns jeg er for tidlig å gjøre.

Skarheim: Det vi kan si er at det har blitt mye mer synlig. Jeg tror at i denne pandemien så har alle sett IMDi på en annen måte.

Melby: Det har vært behov for en sektorovergripende koordinering. Det holder ikke å si at hver sektor skal ta det hver for seg. Det tror jeg har blitt synlig.

Skarheim: Nå har også IMDi har hatt kontakt med DSB. Det er for å få kommunikasjon mot innvandrerbefolkningen i en krisesituasjon som et eget tema. Det kan komme andre typer kriser, hvor det kan bli viktig å få ut informasjon til denne delen av befolkningen på en mer effektiv måte enn det vi lyktes med i starten av denne krisen.

Tema: Kriseråd

Kvinnsland: Vi har vært opptatt av å forstå hvilke mekanismer som får til det tversektorielle preget som den her krisen har. Understøttelse av ordningene våre. En av dem er Kriserådet – departementsrådenes samlingssted. Kan du si hva har Kriserådet har vært blitt brukt til under pandemien?

Skarheim: I stor grad til informasjonsutveksling og diskusjon. Så er det blitt gitt noen beskjeder - Kriseleder har summert opp og gitt noen beskjeder til oss om hva vi skal følge opp. Vi har også gjort bilaterale avklaringer og avtaler om videre oppfølging.

Kvinnsland: Der og da, siden man var sammen?

Skarheim: Ja.

Kvinnsland: Vil du si at Kriserådet i stor utstrekning har vært brukt til forberedelse til regjerings og RCU-konferanser?

Skarheim: Mitt inntrykk er at dette har gått litt parallelt. Sannsynligvis så har mange av de

samme som sitter i kriserådet – det vil si kriseleder, HOD, FHI og HDIR – at de har hatt nytte av de diskusjonene som har vært i kriserådet. Det kan godt hende.

Kvinnsland: Om det nå har skjedd. Kan du peke på noen konkrete saker som faktisk hadde sitt utspring fra Kriserådsmøtet? Eller var det alltid forberedte ting?

Skarheim: Jeg klarer ikke å komme på noe konkret. Dette er en gjeng som kjenner hverandre godt, og vi er vant til å diskutere «rett fra levra». Det er få av de tilstedeværende som i sin spørsmålsstilling eller sine kommentarer vil være veldig høflige. Vi kjenner hverandre godt, og det er et veldig godt kollegialt felleskap. Du kan få ganske mange kritiske spørsmål der, og jeg ser ikke bort ifra at det kan ha gitt opphav til at ting har blitt endret. Det vet jeg ikke, og jeg kommer ikke på noe heller.

Kvinnsland: Det kan ha et annet utgangspunkt i en så veldig omspennende situasjon – alt inkluderende – nær sagt. Så vil dette med rapporteringsiver og møtefrekvenser, kanskje i overkant dominerende. Det blir det hva man får i relativ nytte ut av de forskjellige arenaene. Det er egentlig det vi spør om; Kunne denne samordningen ha erstattet av andre ting? Var Kriserådet nødvendig?

Skarheim: Det er nok litt ulikt fra departement til departement, men for mitt vedkommende så har Kriserådet vært veldig verdifullt. Det er ikke så veldig tidkrevende heller. Vi har departementsrådlunsj en gang i uken, der vi diskuterer ulike problemstillinger. Kriserådet har som regel vært i tilknytning til den, og da bare sitter du en time lengre eller kommer halvannen time før. For meg har det vært veldig verdifullt, fordi det har gitt meg innblikk i totaliteten på en helt annen måte. Jeg har fått med meg redegjørelsene, og jeg har kunnet stille spørsmål til Camilla Stoltenberg og Espen Nakstad osv. Det kan godt være at noen av de andre departementene hadde denne informasjonen allerede, men for mitt perspektiv har det vært veldig verdifullt.

Kvinnsland: Hvis vi spør konkret da – Tror du at noen av de andre departementsrådene har følt at dette møtet ikke har trengt å finne sted?

Skarheim: Jeg tror ikke det. Det kan være at kriselederdepartementet eller HOD, som er de som har vært mest presset i mange perioder, hvor mye av den informasjonen som blir gitt er informasjon som de allerede har, og at de dermed tenker at de ikke hadde trengt å være på møtet. Jeg vil tenke at de fleste andre av oss har syntes at dette har vært en måte å komme i inngrep med denne krisen på.

Kvinnsland: Vil du si at det tar mål av seg noen ganger å bli forberedende strategisk? Diskuteres strategiske spørsmål, eller er det mest kommunikasjon som dominerer?

Skarheim: Vi diskuterer en god del ting, og utveksler erfaringer om hvordan ting har fungert. Man kan ta opp ting, også i etterkant av at ting ikke har gått så bra. Da kan man si til en kollega at neste gang er det en veldig stor fordel at vi kommer i inngrep tidligere. Jeg tenker at vi ser ganske mye fremover i de diskusjonene vi har der. Når departementsrådene samles for å diskutere, så er det ikke et beslutningsforum. Det er ikke sånn at vi er en gjeng som bestemmer ting men vi har diskusjoner og hvert vårt ansvarsområde.

Kvinnsland: Har smittevernstiltak vært et tema?

Skarheim: Ja, det mener jeg det har vært.

Kvinnsland: «For-og-imot» diskusjoner?

Skarheim: Ikke på det faglige grunnlaget, men jeg har for eksempel tatt opp om det er mulig å tenke seg å få forsyninger av smittevernsutstyr til lærere og til skolevesenet. Er det mulig å tenke seg, på et tidlig stadium?

Kvinnsland: Tilknyttede problemstillinger, for å si det sånn?

Skarheim: Ja.

Kvinnsland: Så det jeg hører, så har rådet alt i alt hatt sin verdi under denne pandemien?

Skarheim: Personlig er jeg veldig glad for det forumet.

3. Avsluttende Spørsmål

Kvinnsland: Er det noe annet dere vil ta opp nå på slutten?

Melby: Det jeg mener har vært kanskje det mest vellykkede vi har gjort, er at vi har hatt så tett involvering, både av fagforeninger, KS og mange kommuner. Den tette dialogen har gitt meg veldig gode innspill til den jobben vi gjør. Vi har hatt gode relasjoner og lave terskler for å diskutere ting. Det tror jeg har gjort at vi har, på tross av en utrolig krevende tid, greid å opprettholde et tilbud som jeg mener er ganske bra. Dette tror jeg er fordi det er så mange som har vært med på laget. Jeg er også glad for den tydelige prioriteringen av barn og unge, i den strategien vi har hatt. I alt fra at det har vært de tiltakene som har blitt lettet på først til at vi har prioritert de i kommunikasjon, pressekonferanser for barn og en del slike ting. Jeg mener dette har vært en veldig viktig og riktig prioritering som jeg er glad for at vi har gjort.